

Rankbäcken Blues

Håkan Ågren

Håkan Ågren. *Rankbäcken Blues*. 206 sidor.
Bokförlaget K&R AB 2022.
Texten är också införd i nummer 4, 2022,
nättidskriften *Förr och nu*, www.forrochnu.se

BOKTIPS

”Rankbäcken Blues”

av Håkan Ågren

Journalisten och författaren Håkan Ågrens nya bok är en ömsint, medryckande och detaljrik berättelse om författarens barndom och uppväxt. Han är född 1944 så den tidsperiod som beskrivs är förlagd till 1940-, -50- och -60-talen. Det är framför allt till Norrlands inland, närmare bestämt i Sorsele med omnejd, som han tar oss med på en gripande resa till en tid och platser som i stora stycken flyktat. Författarens minnen av sina närmaste släktingar och de han möter i mängder av sammanhang är basen för boken.

Det är barnets och den unge Håkan Ågrens många och starka minnen vi får ta del av. Den smärtsamma flytten från övervåningen i morfars och Judits hus i Rankbäcken utanför Sorsele, till ”en ny övervåning i ett hus i Krutträsk, en by ett par mil från Sorsele, på vägen mot Aha” och vidare. Det är tuffa arbetsförhållanden, bland annat i skogsbruket, besvärliga ekonomiska förhållanden och bitvis knapert men familjen klarar sig igenom svårigheterna ända fram till mitten av 1950-talet när vi får ta del av föräldrarnas bråk om pengar, att man får lämna huset för ”en gammal grå kåk på en annans gård, längst ut mot myren” med svinkallt utedass och hur författarens pappa far söderut. Där hittar han en lösning och flyttlasset går slutligen mot Avesta, en helt ny värld. Det är en tillvaro som den unge Håkan önskar sig bort ifrån och man förstår att längtan står till Rankbäcken och Sorsele, tryggheten med klasskompisar, slakten och det friare livet där, hur jobbigt det än ska ha varit ekonomiskt och på annat sätt.

Den här lilla boken (15 x 10,5 cm) innehåller väldigt mycket, sitt format till trots. Massor av tidsdokument från en inte alltför avlägsen tid. Massor av liv i ett norrländskt inland som fortfarande finns men som inte är till närmelsevis så befolkat som det var då Håkan Ågren växte upp. Det är det som är så fantastiskt med boken. Ett förflutet som många av oss inte varit i kontakt med blir plötsligt så levande. Mästerligt tar han oss tillbaka till fiskevattnen, gårdarna, umgänget med släkt, kompisar, luffare (till och med efterlysta mördare), skoldanser & logdanser, Bill Haley/Little Richard/The Platters med flera, fotboll, hockey, friidrott och ... läsning. Bland mycket, mycket mer som är författarens liv och minnen från de åren. Läsningen är det som fascinerar mig mest. En sån där härlig blandning från biblioteket i Sorsele av fiskeböcker, deckare, Skriet från vildmarken med mycket mera – och här kommer det – en auktionslåda full med Hornblower, Alexander Dumas och Stig Dagerman. Det senare för mig mycket närmare den här texten för den där saliga blandningen känner jag också igen som barn- och ungdomens mest fantastiska upplevelser. Varken fiske, hockey eller fotboll fångade mig – men böckerna. Och det låter så härligt att hela familjen läste allt mellan himmel och jord.

Bland de många människor som får nytt liv i Håkan Ågrens minnen dyker konstnären Lars Matson upp. Precis som författaren har han sina rötter i Rankbäcken. Lars Matsons son Lligo, idag verksam som konstnär har stått för den finstämda akvarell som illustrerar familjen Ågrens hus i Rankbäcken i en akvarell som komponerats i drömlika pastellfärger.

Författarens och min bakgrund har annars inte så mycket gemensamt. Jag är 13 år yngre, asfaltbarn och

växte upp i en stabilt borgerlig miljö. Kanske är det därför som den här berättelsen fascinerar mig så mycket. Det är en värld jag aldrig upplevt, trots att den låg nära i tiden och trots att mina rötter delvis finns i samma landsända.

När jag läser om hur den unge Håkan bjuder kamrerns pojk på skidåkning i Rankbäcken i sol och fint skidföre blir de där bakgrunderna satta i blixtbelysning. Deras uppväxter, villkoren för dem och den världsbild deras respektive omgivningar bistått dem med har skapat avgrunder som inte går att överbrygga. Författaren berättar att "Vi befinner oss i helt olika lag. Han håller på kapitalismen och Winston Churchill. Han tycker att kommunismen är en diktatur, jag anser att kapitalismen är motsatsen till demokrati."

Utsattheten, både den ekonomiskt materiella och den rent av naturen givna, läser man i och mellan raderna om på i stort sett varje sida. Föräldrarnas kamp för alla sina ungar och sin existens.

En brutalt smärtsam scen är när kronofogden kommer för att hämta radiogrammofonen. Prylen som fört in musiken och världen. Det är dels smärtan som följer av att skäras av från allt det nya och spännande, dels nesan och känslan av förnedring som biter sig fast.

Mellan starten i Judit och morfars hus till dess att familjen hamnar i Avesta hinner det hända väldigt mycket. Och vi får verkligen också vara med om kärlek och glädje. Författarens fiskeintresse, som avspeglar sig i hans bok om detta, *Pulshöjare och stulna harrar* (2020), som recenserats på annan plats i *Förr och nu* [<https://www.forrochnu.se/pulshojare-och-stulna-harrar/>], förstår man ursprunget till. Den vackraste beskrivningen är den

"när vi fiskar harr i Vindelälven, bland annat när morfars och Judits sommarstuga vid Stensundsforseen, i ett ljus som inte går att beskriva. [...] Alla får fisk. [...] – Ni måste också kunna rensa fisken ni fångar. Annars är ni inte några riktiga fiskare. Morfar blinkar med sitt seende öga. Han tar min hand. Jag får hålla i kniven. Och så visar han hur man gör."

Och ännu vackrare blir det, till och med den finaste stunden i Håkan Ågrens liv skriver han. Men om det får ni läsa själva i denna fantastiska lilla bok.

Håkan Ågrens bok rekommenderar jag till alla som vill återvända till barn- och ungdomen och få en djupare förståelse för hur ens upplevelser är och formas. Den är också en veritabel guldgruva för den som har en önskan om att få veta mer om hur det var i Sverige och i Norrlands inland för inte alltför länge sedan och också till den som vill till den tiden och bli påmind om den egna bakgrunden.

Läsningen av boken går lätt. Texten flyter på och håller läsaren alert. Nya och spännande minnen om intressanta och levande händelser hakar i varandra och blir till ett pärlband av upplevelser som sammantaget gör boken till en riktig bladvändare.

Texten stimulerar till att själv återvända till den tiden i livet i minnena. Tanken slår mig att det kanske inte är omöjligt att återväcka den där flydda världen och tiden då man växte upp. Boken blir på så sätt en stimulerande katalysator.

2023-01-07

Fredrik Elgh